

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ

Зиновій Осінчук
канд. техн. наук,
член Української
нафтогазової академії,
член-кореспондент
Гірничої академії України,
м. Київ

У 2018 році виповнюється сто років з часу проголошення Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР) та початку польсько-української війни. Варто, проте, не забувати і про українсько-польське співробітництво, яке тривало протягом століть і продовжується тепер зокрема в такій важливій сфері як нафтогазовий комплекс. Мало відомо, що переважно саме уроженці України зробили значний внесок у розвиток цієї галузі в Австрії, Польщі та Україні, бо про це у нас не пишуть, а в Польщі ж всіх їх давно зробили поляками.

Весь період від 1772 до 1918 років, коли ще й не існувало ні польської, ні української держав, поляки вважають виключно своєю історією, а про ЗУНР навіть у сучасних виданнях пишуть як про окупацію українцями Східної Галичини, яку вони від 1922 року вирішили називати “Східною Малопольщею”.

Цікавими є різні етапи взаємовідносин наших держав у нафтогазовій сфері. Обнадійливим і перспективним видається співробітництво в цій галузі на сучасному етапі.

Починаючи від 60-х років минулого століття стало суттєво розширюватися науково-технічне співробітництво у нафтогазовій галузі між колишнім СРСР та країнами так званого “соціалістичного табору” і “третього світу”. Спільна праця передбачала, в основному, участь тодішніх радянських фахівців у розвідці та розробці нафтових і газових родовищ, постачання відповідного обладнання і матеріалів. Значну частину серед цих фахівців становили українські експерти [1–6], які вважалися не тільки висококваліфікованими спеціалістами але й, за тодішніми вимогами відповідних органів, виділялися європейською етикою поведінки та високими морально-політичними якостями. Професіоналізм українських експертів базувався на досить розвинутій, з давніми історичними традиціями, нафтогазовій галузі України, потужних навчальних, проектних і науково-дослідних закладах, підприємствах з випуску відповідного технологічного обладнання та матеріалів.

Українсько-польське співробітництво в нафтовій і газовій промисловості істотно відрізняється від співробітництва з іншими країнами, оскільки воно має давню історію і тісно пов’язане з політичним становищем як України, так і Польщі в різні історичні епохи. У цьому співробітництві можна виділити такі основні періоди:

- роки входження Прикарпаття, де почала розвиватися нафтова і газова промисловість, до складу Австро-Угорщини (1772–1918 рр.) та ЗУНР (1918–1919 рр.);
- період тимчасового перебування Східної Галичини під владою Польщі (1920–1939 рр.);
- період після возз’єднання західноукраїнських земель з УРСР (1939–1990 рр.);
- період після відновлення незалежності України.

Перший період характеризується початком промислового видобутку нафти, який датується 1771 роком (Слобода Рунгурська, нині Івано-Франківщина), поступовим збільшенням його обсягів в основних нафтопромислових районах Прикарпаття, інтенсивним нагромадженням видобутку в Бориславському районі (нині Львівщина) та доведенням обсягів видобутку цієї сировини в регіоні у 1909 р. до 1,98 млн. т, коли українське Прикарпаття стало третім регіоном світу за величиною видобутку нафти. У наступні роки видобуток нафти поступово зменшувався і в 1919–1920 рр. становив 0,70–0,75 млн. т на рік [7]. Розвивався видобуток нафти, хоча й істотно меншими темпами, і в Західному Прикарпатті, тобто на етнічних польських землях.

Оскільки Західноукраїнська Народна Республіка, до складу якої входила Східна Галичина, існувала недовго, практично увесь цей період території як Східної, так і Західної Галичини були у складі Австро-Угорщини. Цікаво, що створення ЗУНР навіть у ХХІ столітті в одній із статей в книзі з історії польської нафтової промисловості трактується, як *“okupacja ukraińska Malopolski Wschodniej”* [8, с.167], тобто українська окупація української Східної Галичини, яку у Польщі від 1922 р. вирішили називати “Східною Малополющем” (*“Pierwszego listopada 1918 r. rozpoczęła się okupacja ukraińska Malopolski Wschodniej”*, Historia polskiego przemysłu naftowego, tom 2. Praca zbiorowa pod redakcją Ryszarda Wołowicza-Brzozowa-Kraków-1993-616 s). У цей час українські і польські промисловці та дослідники працювали разом у приватних і державних підприємствах та установах, керувалися однаковим законодавством, тому масштаби і результати їхньої діяльності стосувалися території всієї тодішньої держави.

До основних науково-технічних досягнень цього періоду можна віднести: започаткування геологічного вивчення Прикарпаття і спроби наукового обґрунтування пошуків нафти; удосконалення технологій; запровадження буріння свердловин; винайдення способу отримання гасу і початок переробки нафти. У кінці періоду було побудовано перші великі нафтопереробні заводи, перші в Європі газолінові заводи, прокладено місцеві газопроводи для використання супутнього нафтового газу.

У Львівській політехніці започатковано підготовку інженерних кадрів для нафтової промисловості, створено перший науково-дослідний підрозділ, організовано наукову установу в Бориславі – Карпатську геологічну нафтову станцію. У Львові почали виходити перші в Європі спеціалізовані галузеві журнали.

Найбільший внесок у розвиток галузі в цей період зробили такі львівські винахідники, вчені і промисловці: **Йоганн Зег, Ігнатій Лукаевич, Юліан Медвецький, Роман Залозецький**, діяльність яких описана в [9], **Леон Сирочинський** та **Роберт Зубер**.

Леон Сирочинський (12.05.1844–16.05.1925) народився у с. Сітковичі Липовецького повіту Київської губернії (нині Вінниччина). Після закінчення гімназії у 1861–1863 рр. вивчав медицину в Київському університеті. У 1864 р. був арештований і висланий до Австрії. Протягом 1965–1969 рр. навчався на гірничому факультеті університету в м. Льежі, потім п'ять років працював на бельгійських шахтах та інспектором залізниць в Нідерландах. Після повернення до Галичини обіймав посаду директора шахти, а від 1877 р.

протягом 20 років був гірничим референтом у крайовому відділі м. Львова. У 1891–1897 рр. працював доцентом кафедри загального гірництва, у наступні роки – професором, керівником кафедри гірництва Львівської політехніки. У 1915–1917 рр. викладав буріння свердловин та експлуатацію нафтових родовищ, у 1894–1895 рр. обирався ректором. Вчений – автор низки наукових публікацій, серед яких *“O geologiczno-gorniczej i gorniczo-przemysłowej mapie kraju”*, *“Badania naukowe a przemysł naftowy”*, *“La petrole et ses derives”*. Він був куратором Школи гірництва в Бориславі, членом Міжнародного товариства бурових інженерів і техніків у Відні, почесним доктором у Гірничій академії в Кракові. Активно співпрацював з українським літературно-науковим часописом “Правда”, де виступав під псевдонімом **Левко Чорний** [8,10] .

Роберт Зубер (13.09.1858–05.04.1920) народився в м. Орлаті в Трансильванії (нині Румунія). Студював геологію у Львівському університеті. У 1881–1882 рр. працював у Відні в Державній геологічній службі. Від 1883 р. його подальша діяльність пов'язана з Львівським університетом, де він став доктором філософії і від 1884 р. працював викладачем, від 1896 р. – професором, у 1895–1915 рр. керував кафедрою геології і палеонтології. Він вивчав геологію Східних Карпат. Як визнаного у світі спеціаліста його залучали до пошуків нафти багато компаній і урядів, зокрема для оцінки нафтоносності території Челекена в Туркменістані. У 1886–1892 рр. він проводив дослідження нафтоносності в Аргентині, Чилі, Болівії, Венесуелі, у 1900–1912 рр. – на Кавказі, в Іспанії, Мексиці, Тринідаті, Канаді, США, Західній Африці, Індії. Був одним із редакторів журналу “Нафта”, що видавався у Львові від 1893 р.

Для другого періоду українсько-польського співробітництва характерне більш ніж двократне падіння рівнів видобутку нафти, початок першого в світі виробництва зрідженого нафтового газу [11], започаткування у 1924 р. промислового видобутку природного газу на Дашавському родовищі, який обумовив будівництво газопроводів і початок газифікації населених пунктів. До початку Другої світової війни у Прикарпатті видобуток газу становив 0,5 млрд м³ на рік, в регіоні було створено локальну мережу газопостачання, яка забезпечувала природним газом понад десяток населених пунктів, включаючи місто Львів. У регіоні продовжувалися геологорозвідувальні роботи на нафту і газ, розширювалися наукові дослідження.

Слід зазначити, що через масове переведення існуючих українських шкіл на польську мову навчання, обмеженість доступу до вищої освіти українців, які відмовлялися переходити до католицької віри, дискримінаційні заходи при спробі їх працевлаштування, на інженерних та керівних посадах галузі домінували польські фахівці. Лише окремим особам, таким, як **Михайло Ленишин, Володимир Чепіль, Емануїл Чекалюк, Ярослав Середа, Микола Ладигенський**, які змогли отримати вищу інженерну освіту переважно за кордоном, вдалося влаштуватися на невисокі посади в галузі, що дозволило їм розкрити свій потенціал пізніше – у воєнні та післявоєнні роки [12].

Серед науковців, які зробили помітний внесок у розвиток нафтової і газової промисловості в цей період на теренах як України, так і Польщі, можна назвати імена **Костянтина Толвінського, Станіслава Пілята, Станіслава Паращака**, які розпочали трудову діяльність ще за часів Австро-Угорщини.

Бориславські промисли початку XX ст. на поштових листівках того часу

Костянтин Толвінський (07.01.1871–16.05.1961) народився в с. Крепків, біля Вітебська (зараз Білорусь). У 1904 р. почав студіювати геологію в Цюрихському університеті (Швейцарія), де отримав 1910 року звання доктора філософії. У 1911–1912 рр. проводив геологічні дослідження на Суматрі як працівник голландського нафтового підприємства, потім працював у геологічній службі Швейцарії. У 1916 р. переїхав до Борислава і почав геологічні дослідження Карпат на предмет виявлення нафти і газу. Від 1919 до 1939 рр. очолював Карпатську геологічну нафтову станцію у Бориславі (пізніше перетворену в інститут), у 1930–1939 рр. одночасно був керівником відділу Державного інституту геології у Варшаві. Вся його діяльність пов'язана з геологічним вивченням Східних Карпат. Як радник компанії “Польмін” був причетний до відкриття газових родовищ в Опарах та Розтоках. У 1939–1941 рр. продовжував працювати в інституті на посаді заступника директора. У післявоєнний період працював радником з питань нафтової геології у центральних органах нафтової промисловості та геологорозвідувальних підприємствах Польщі. У 1958–1960 рр. був головою наукової ради Нафтового інституту в Кракові, членом Державної геологічної ради. Основні публікації вченого: “Kopalnie ropy i gazow ziemnych w Polsce”, “Zagadnienia naftowe na geologicznym tle niektórych rajonow Europy”. Має урядові нагороди.

Станіслав Тадейович Пілят (25.01.1881 – 04.07.1941) народився в м. Львові. Після закінчення гімназії від 1899 р. навчався у Львівській політехніці, Берлінській політехніці,

університетах Вюрцбурга і Ляйпціга. В останньому він у 1904 р. здобув вчений ступінь доктора філософії в галузі хімії. Протягом 1904–1908 рр. Станіслав Пілят працював у Галицькому нафтовому товаристві у Бориславі, на нафтопереробних заводах (НПЗ) у Пардубіце (Чехія) і Кросно (Польща). У 1908–1918 рр. керував відділом дистиляції нафтових олів на румунському НПЗ “Vega” в Плоєшті, був технічним керівником державного НПЗ “Польмін” у Дрогобичі. Пізніше обіймав різні посади в нафтопереробній промисловості Польщі: був інспектором нафтопереробних заводів, технічним радником Галицького карпатського нафтового товариства, директором нафтового концерну “Домброва”. Від 1922 р. читав курс лекцій з технології нафти і газу у Львівській політехніці, де у 1924 р. створив та очолив на хімічному факультеті кафедру технології нафти і газу. У 1926 р. професор Пілят керував державним заводом “Польмін” у Дрогобичі, а також заснував і очолив синдикат нафтопереробної промисловості “Полнафт”, у рамках якого керував реконструкцією НПЗ в Єдліче. Від 1929 р. повністю присвятив себе науково-педагогічній діяльності у Львівській політехніці. Станіслав Пілят розвивав напрям досліджень, започаткованих **Романом Залозецьким**, зокрема вивчав склад нафт, процеси окиснення нафтових вуглеводнів, одержання на основі нафти карбонових і сульфокислот, досліджував склад кислого гудрону, вивчав переробку ненасичених вуглеводнів та їх полімеризацію для отримання синтетичного бензину. Він автор понад 50 наукових праць, у т.ч. двох монографій та 18 патентів.

Станіслав Іванович Паращак (26.01.1888 – 07.11.1947 рр.) народився у с. Рудки (нині Самбірського району) на Львівщині. У 1910 р. закінчив Львівську політехніку і розпочав трудовий шлях конструктором на машинобудівному заводі у Кракові. Після служби в австрійському військовому флоті у 1912 р. став асистентом кафедри насосів і водних машин Політехніки. Від 1913 р. працював у Галицькому карпатському нафтовому акціонерному товаристві в Бориславі, пізніше перейшов на завод бурових машин та інструменту в м. Глініку Маріанпольському. У 1916–1918 рр. проходив військову службу в австрійській армії як технічний офіцер на заводі боєприпасів у Феліксдорфі, потім повернувся на попередню роботу. У 1920 р. переїхав до Борислава і став керівником механічних верстатів на фірмі “Прем’єр”. Від 1923 р. був технічним керівником, згодом заступником директора промислів АТ “Фанто”. У 1928–1933 рр. працював керівником буріння і виробництва групи нафтових товариств “Малопольська” у Бориславі, пізніше – технічним директором АТ «Піонер» у Львові. Від 1937 р. – професор Львівської політехніки, керівник кафедри буріння і експлуатації нафтових родовищ. У 1939–1940 рр. одночасно працював на підприємстві “Укрнафторозвідка”, у 1942 р. був референтом у німецькій фірмі “Karpathen Oel Aktiengesellschaft”. Від 1945 р. почав працювати в Гірничій академії у Кракові на посаді керівника кафедри буріння, у 1946 р. його призначили професором буріння гірничого відділення академії. Крім наукової діяльності брав участь у громадському житті. Так, протягом багатьох років працював у Польському політехнічному товаристві у Львові, Крайовому нафтовому товаристві, був засновником Спільки польських інженерів нафтової промисловості у Бориславі і деякий час її головою [11].

Особливістю наступного періоду співробітництва, перші роки якого пов’язані з початком Другої світової війни і возз’єднанням західноукраїнських земель з УРСР, є націоналізація нафтової і газової промисловості Прикарпаття та перехід її під управління Міністерства нафтової промисловості СРСР. Оскільки галузь мала стратегічне значення, геологорозвідувальні роботи та видобуток нафти і газу в регіоні продовжувалися і після початку німецько-радянської війни та окупації цієї території Німеччиною. Так, якщо річний видобуток нафти у 1939–1940 рр. був на рівні 311–317 тис. т, то у 1941–1944 рр. він складав 254–218 тис. т, а видобуток газу за цей період збільшився від 187 до 530 млн. м³. Було введено в експлуатацію Хідновицьке газове родовище, отримано перші промислові прийоми газу на Угерському родовищі, закінчено спорудження другої нитки газопроводу Дашава–Львів, побудовано газопровід від Дашавського родовища до польського міста Стальова Воля. Стабільна подача газу цим газопроводом розпочалася у 1945 р., і цей рік можна вважати початком перших у світі експортних поставок газу [13].

Відповідно до міжурядових домовленостей про масове переселення українського і польського населення польські фахівці у 1944–1946 рр. практично повністю виїхали з території українського Прикарпаття. На їх місце прибули спеціалісти з Азербайджану та Росії, які зайняли керівні та інженерні посади на підприємствах галузі. Природно, серед них було багато українців, зокрема такі висококваліфіковані фахівці, як **Іван Кліточенко**, **Борис Воробйов**, **Олександр Бобошко**, які згодом стали головними

геологами об’єднань “Укрнафта” і “Укргазпром”; **Микола Дудко**, пізніше – заступник директора УкрНДІгазу; майбутні академіки АН УРСР **Віктор Гутиря** і **Григорій Доленко**; член-кореспондент АН УРСР **Василь Глушко**; доктори технічних наук **Терентій Яременко**, **Борис Гриненко** та інші. За цих історичних обставин українсько-польське науково-технічне співробітництво у нафтогазовій галузі практично повністю припинилося у цей період, якщо не зважати на експорт газу з України до Польщі, який не тільки продовжувався, але й зростав за обсягами.

У післявоєнний період значно збільшилися масштаби пошуково-розвідувальних робіт, що привело до відкриття нових родовищ нафти і газу і поступового зростання видобутку вуглеводнів в Україні. У 1948 р. було побудовано найбільший на той час у Європі газопровід Дашава–Київ. Уже в 1950 р. зосереджений у Прикарпатті видобуток нафти і газу збільшився відповідно на 16 % і у два рази порівняно з 1945 р., а найвищого рівня видобутку вуглеводнів було досягнуто у 1972 р. (14,5 млн. т нафти) та 1975–1976 рр. (по 68,7 млрд м³ газу), що вивело Україну на перше місце в Європі.

В Україні почали працювати потужні науково-дослідні і проектні інститути нафтової і газової промисловості, в широких масштабах здійснювалася підготовка кадрів вищої кваліфікації у Львівській політехніці, пізніше – в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (ІФНТУНГ) та інших навчальних закладах. Все це сприяло тому, що у 60-х роках минулого століття українські фахівці вже обіймали переважну більшість керівних та інженерних посад на підприємствах та в інститутах галузі. Вони очолювали підприємства та галузеві інститути не тільки в Україні, але й в інших регіонах колишнього СРСР. У Польщі видобуток вуглеводнів був невисокий. Так, за 1939–1945 рр. річний видобуток нафти скоротився з 160 тис. т до 104 тис. т; газу – з 227 до 136 млн. м³; у 1952–1968 рр. ці показники становили відповідно 200–327 тис. т і 235–109 млн. м³ [11], що не могло задовольнити потреби країни.

Тому в рамках науково-технічного співробітництва між тодішнім СРСР і Польщею в центрі уваги стояли пошуки нових родовищ нафти і газу та їх ефективна розробка. Протягом 60–80-х років минулого століття при безпосередній участі радянських експертів у Польщі виконано 160 тис. км сейсмічних профілів, пробурено 7,9 млн. метрів глибоких свердловин і відкрито дев’ять газових та одне найбільше в країні за запасами нафтове родовище. У кінці 1960-х років у Польщі працювало близько 250 спеціалістів з колишнього СРСР, значну частину яких становили українські фахівці. Так, з об’єднання “Кримгеологія” консультантом з робіт на нафту і газ був **Павло Анципов**, інтерпретатором геофізичних матеріалів свердловин – **Валерій Апарєєв**, головним інженером-консультантом у геофізичному підприємстві м. Торунь – **Микола Прийомишев**. У 1975 і 1980 рр. **Леон Калина** з Полтавського аварійно-рятувального загону Міністерства геології України успішно ліквідував складні аварії – відкриті газові фонтани [14].

Слід зазначити, що на цьому етапі співробітництва українські фахівці залучалися до роботи в Польщі переважно як експерти. Польські спеціалісти виконували на нашій території головним чином будівельно-монтажні роботи. Зокрема, ними побудовано компресорну станцію

**Нафтові свердловини Долинського нафтового родовища,
яке належить до Бориславсько-Покутського нафтогазоносного району Передкарпатської нафтогазоносної області
Західного нафтогазоносного регіону України.**

Родовище розташоване у Долинському районі Івано-Франківської області на відстані 5 км від м. Долина.

Виявлене в 30-х рр. XX ст. Розробляється з 1950–1956 рр. Розміри складки – 11,0х2,9 м, висота – 1200 м.

У 1950 р. з менілітових відкладів олігоцену з інт. 1543–1818 м отримано фонтан нафти з дебітом 30 т/добу

Комарне, низку об'єктів соціальної інфраструктури. Серед українських експертів високого рівня, які працювали в Польщі, в першу чергу слід відзначити **Олександра Палія**, **Олександра Агішева**, **Богуслава Сандурського**, а також відомого вченого **Василя Глушка**, який консулював роботи з пошуку і розвідки родовищ нафти і газу.

Олександр Макарович Палій народився 15.08.1926 р. у с. Любе Софіївського району Дніпропетровської обл. У 1949 році закінчив Московський нафтовий інститут, одержав спеціальність геолога з пошуків нафти і газу. У 1949–1955 рр. О. Палій працював у радянсько-болгарській комплексній геологічній експедиції з пошуків вуглеводнів. Став першовідкривачем нафтового родовища Тюленово та співавтором проекту його розробки. Після повернення на Батьківщину обіймав посади головного геолога Радченківського нафтопромислового управління, головного геолога Пирятинської контори глибокого буріння. Він – серед першовідкривачів Гнідинцівського, Леляківського та ін. нафтових і газових родовищ. Від 1958 р. працював головним геологом, а в 1977–1986 рр. – начальником Головнафтогазрозвідки Міністерства геології України. За час його керівництва Главком було відкрито та розвідано низку великих нафтових і газових родовищ України. Особливу увагу він приділяв роботам на шельфі Чорного моря, які увінчалися відкриттям Голіцинського, Штормового та інших газових родовищ. У 1986–1989 рр. працював у Польщі експертом у компанії “Геонафта”. І тут отримав принципово важливі результати щодо перспектив нафтогазоносності Люблінського прогину. Після виходу в 1990 р. на пенсію і переїзду до Болгарії працював експертом у болгарських нафтових компаніях з пошуку газових родо-

вищ та об'єктів для створення підземних газосховищ. Він – кандидат геолого-мінералогічних наук, автор понад 120 наукових публікацій, співавтор однієї монографії та один із редакторів Атласу геологічної будови і нафтогазоносності ДДЗ. Лауреат Державної премії України, нагороджений вітчизняними та болгарськими урядовими нагородами.

Олександр Петрович Агішев (04.11.1910–17.05.1995) народився у м. Андіжані в Узбекистані. У 1932 р. закінчив Московський нафтовий інститут, у 1951 р. – Академію нафтової промисловості. Від 1932 до 1950 рр. працював на промислах Сахаліну об'єднання “Дальнефть” дільничним геологом, головним інженером, у 1951–1958 рр. обіймав посаду головного інженера об'єднання “Середньоазнафта”, м. Коканд. У 1958 р. його призначили керуючим трестом “Харбурнафтогаз”, а через рік він очолив Українську філію інституту “ВНДІгаз”, організовану в Харкові. Після створення у 1965 р. самостійної науково-дослідної організації “УкрНДІгаз” він понад десять років був її керівником. Олександр Агішев займався питаннями надійності газових свердловин, зокрема на Шебелинському ГКР, опублікувавши з цієї тематики низку наукових робіт. Від 1976 до 1981 р. працював головним фахівцем з розробки газових родовищ у представництві об'єднання “Зарубежнефтегаз” у Польщі. Він – кандидат технічних наук, автор 110 наукових публікацій та авторських свідоцтв на винаходи. Був учасником міжнародних газових конгресів, членом одного з комітетів МГС, членом редколегії журналу “Нафтова і газова промисловість”. Його нагороджено орденами Леніна, “Знак пошани” та багатьма галузевими відзнаками.

Богуслав Флоріонович Сандурський народився 02.01.1930 р. у с. Нова Бубнівка Чорноострівського району на Хмельниччині. У 1954 р. закінчив гірничопромисловий факультет ЛПП і почав працювати майстром, пізніше старшим інженером-механіком нафтопромислу в тресті “Туймазанефть”. Від 1958 р. виконував обов’язки головного механіка нафтовидобувного об’єднання “Башнефть”, у 1959 р. його призначили головним механіком НПУ “Арланефть”. У 1966–1967 рр. експерт перебував у відрядженні в Польщі. Після повернення був призначений головним інженером, а в 1970 р. – начальником НГВУ “Южарланефть”. Від 1984 р. Богуслав Сандурський – заступник генерального директора, а від 1985 р. – генеральний директор ВО “Башнефть”. Від 1994 р. працював директором регіонального представництва. Його обирали народним депутатом СРСР. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, Жовтневої революції, медалями, почесними грамотами. Він – заслужений працівник нафтової і газової промисловості Російської Федерації, почесний нафтовик Міннафтопрому СРСР [12].

Українські фахівці працювали безпосередньо й у газотранспортних підприємствах Польщі. Так, значний внесок в організацію і ефективну роботу спільного російсько-польського акціонерного товариства “Система транзитних газопроводів «Європолгаз»” зробив досвідчений фахівець з транспортування газу **Іван Губанок**.

Іван Іванович Губанок народився 20.04.1947 р. у м. Нікополі на Дніпропетровщині. Після закінчення Київського політехнічного інституту працював інженером Ювілейного ЛВУМГ об’єднання “Ухтатрансгаз”, у 1974 р. став головним інженером, потім начальником управління. Від 1979 р. він – начальник Вуктильського ЛВУМГ, від 1984 р. – директор об’єднання “Горькийтрансгаз”. У 1988 р. його призначили заступником директора об’єднання “Севергазпром”, у 1990–1997 рр. працював головним інженером підприємства. Потім п’ять років був заступником голови правління АТ “Європолгаз” у Варшаві, брав участь у будівництві польської ділянки газопроводу Ямал–Європа. Від 2002 р. працював головним інженером ТОВ “Газпром трансгаз Ухта”, пізніше став заступником генерального директора ТОВ “Газпромцентрремонт”. Він – кандидат технічних наук, автор низки наукових статей та винаходів з проблем надійності газопроводів. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, Почесний працівник газової промисловості [15].

Сучасний етап розвитку українсько-польського співробітництва характеризується дійсно рівноправним і економічно взаємовигідним співробітництвом. Членство Поль-

щі в Євросоюзі і асоціація України з Європейським Союзом заклали надійну основу для співробітництва і в першу чергу в питаннях, що стосуються енергетичної безпеки країн.

Нинішні рівні видобутку нафти і газу як в Україні (нафти з газоконденсатом 2,0–2,5 млн. т, газу – 20–20,5 млрд. м³ на рік), так і в Польщі (1,2–1,3 млн. т і 4,5–5,0 млрд. м³ відповідно) не задовольняють власні потреби в цих енергоресурсах, і країни змушені значну їх частину імпортувати. До недавня весь імпорт нафти і газу здійснювався виключно з Росії, що створювало серйозну загрозу енергетичній безпеці наших держав. У 2001 р. з метою диверсифікації постачання нафти в Україну побудовано морський нафтовий термінал “Південний” і нафтопровід Одеса–Броди, де він з’єднався з існуючим нафтопроводом “Дружба”. Розроблено спільний українсько-польський проект продовження трубопроводу для транспортування нафти до Плоцька і Гданська, реалізація якого дала б можливість Польщі та іншим країнам отримувати сиру нафту ще з одного напрямку і, таким чином, розширити можливості диверсифікації постачання цього енергоносія.

У 2014–2015 рр. через дискримінаційні умови Україна істотно скоротила, а в наступні два роки повністю відмовилася від імпорту природного газу з Росії і почала закупівлю газу на європейському ринку, який подавався в реверсному режимі через газотранспортні системи Словаччини, Угорщини і Польщі. Після введення в експлуатацію в польському порту Свиноуйсьце терміналу для прийому і регазифікації зрідженого природного газу (ЗПГ) для України відкрилася можливість купувати ЗПГ на світовому ринку і подавати його через згаданий термінал та систему польських газопроводів до нашої країни. Водночас для Польщі значний інтерес представляє зберігання газу в українських підземних сховищах, які мають надлишкову потужність у західному регіоні, тим більше, що досвід такого зберігання у 1990-х роках підтвердив його ефективність.

Розширюється українсько-польське співробітництво й у сфері наукових досліджень та підготовки інженерних кадрів. Так, деякі студенти ІФНТУНГ продовжують навчання у Краківській гірничо-металургійній академії, польські студенти проходять практику на українських підприємствах. У Краківській академії читали або продовжують читати лекції викладачі ІФНТУНГ: доктори технічних наук **Богдан Коней** та **Олег Мандрик** – з проблем морських бурових і видобувних платформ та екології; кандидат геологічних наук **Валерій Омельченко** – з геологічної тематики; кандидат технічних наук **Олег Витязь** – з питань попередження і ліквідації аварій в процесі буріння та експлуатації свердловин. ■

Література

- Осінчук З.П. Українські фахівці нафтогазової галузі в Індії. *Нафтогазова галузь України*. 2015. № 6. С. 43–44.
- Осінчук З.П. Українські фахівці в Алжирі. *Нафтогазова галузь України*. 2016. № 1. С. 44–47.
- Марухняк М.Й. Співпраця з Кубою. *Нафтогазова галузь України*. 2016. № 2. С. 44–45.
- Осінчук З.П. Українські фахівці нафтогазової галузі в Афганістані. *Нафтогазова галузь України*. 2016. № 3. С. 46–48.
- Осінчук З.П. Роль українських фахівців у становленні і розвитку нафтової і газової промисловості В’єтнаму. *Нафтогазова галузь України*. 2016. № 6. С. 43–46.
- Осінчук З.П. Українські фахівці нафтогазової галузі в Німеччині. *Нафтогазова галузь України*. 2017. № 1. С. 37–40.
- Нафта і газ України. Гол. редактор М.П. Ковалко. К.: Наук. думка. 1977. 382 с.

- Historia polskiego przemyslu naftowego. Tom 2. Praca zbiorowa pod redakcją Ryszarda Wolłowicza. Brzozow-Krakow. 1993. 616 s.
- Зиновій Осінчук, Богдан Савків. Українські імена у світовій нафтогазовій науці. *Світогляд*. 2017. № 6. С. 20–25.
- Режим доступу wiki.lp.edu.ua/wiki/сирочинський_леон.
- Nafta i gas Podkarpacia. Zarys historii. Нафта і газ Прикарпаття. Нариси історії. Instytut nafty i gazu. Krakow-Київ: Наукова думка. 2004. 570 с.
- Нафтогазова галузь України: поступ і особистості. За редакцією к.т.н. З.П. Осінчука. К.: Логос Україна. 2013. 328 с.
- Осінчук З.П., Пономаренко І.О. До 60-річчя експорту українського газу. *Вісник НГСУ*. 2005. № 1. С. 35–38.
- Леськів І.В. Геологорозвідники з України за кордоном у 1945–2006 рр. Київ. 2015. 136 с.
- Гуменюк А.С. Энциклопедия топливно-энергетического комплекса Европейского Севера. М.: Пик. 2010. 1248 с.